

עין משפט
נר מצוה

א [מיי] פֿינף מ'ה'ל שטעות ה'ל יתן:
לב ב מיי פֿיג מהלכות טוען הלכה א סתג עשן לא טושע'ע מ"מ ס'י פס סעיף א:
לג ג טושע'ע שס ס'ט:

רבינו חננאל

דראשי ביה:
הטענה שתי כסף כו'. פירוש שהן ב' מעין מכ"ד מעין לסלע:
אמר רב כפירת טענה שתי כסף. כלומר אינו חייב עד שיתבענו יותר משתי כסף וכפור בשתי כסף וירדה בשאר ואם תהיה הכפירה פחות משתי כסף אינו חייב שבוטע.
ושמואל אמר הטענה לא תהיה פחות משתי כסף אבל אם טענו בשתי כסף אפילו כפר בכל ולא הורה לו אלא בפרוטה דקתני חצי חבה) או הודי' בכל וכפר בפרוטה:
אמר רבא דיקא מתניתין כרב דקתני הטענה שתי כסף והורודהא שוה פרוטה. ואילו כפירה בפרוטה לא קתני כמו שאמר שמואל. ותנן נמי בפרק הוזהב קנות את הכסף. ה' פרוטות הן ההורדה שוה פרוטה. ואילו כפירה בפרוטה לא קתני. ודייקי קראי כשמואל שנאמר כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור. מה כלים שנים אף כסף שנים וכתוב כי הוא זה. פ' כי הוא שאתה תובעני בשתי כסף זה בלבד יש לך אצלי. הנה נמארה כל הטענה שתי כסף ומכלילא ההורדה. ומוקי רב להאי קרא כוליה שתי כסף לכפירה הוא דאמא. אבל להורדה פקעת הטענה ולהורדה ממין הטענה מדכתיב הוא וכתוב זה: ומקשינן על שמואל שתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור. מאי לאו משום דלית כפירה שתי כסף משה'ה פטור. ודחי' שמואל לאו משום דלית בכפירה שתי כסף הוא דפטור אלא משום דטענו בכסף והודה לו בנחשת והיא פרוטה. שאין ההורדה ממין הטענה. ואקשינן עליה מסיפא. ומשני דשני סיפא דהא טענו שתי כסף ופרוטה דכיון דאית בכלל הטענה פרוטה מודה במקצת הטענה הואי. ושמואל לטעמיה דאמר טענו חטים ושעורים והודה לו באחד מהן חייב. ואמרין ה"נ מסתברא מדקתני דאמר טענו חטים ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"נ מסתברא מדקתני סיפא לישראל זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא אלא אי אמרת שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא אלא אי אמרת שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו מידי הוא טעמא אלא לשמואל ה'האמר ר"נ אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"נ מסתברא אי אמרת בשלמא דוקא קתני משום הכי פטור אלא אי אמרת שוה אמאי לימא תיהוי תויבתא דרב אמר לך רב כולה מתני' שוה ולישראל זהב שאני תדע

למ:

התם שהיה בידם למחות ולא מיחו. לא הוה נריך לשנויי אלא התם גדין הקל כדמסיק בסמוך הכא גדין חמור אלא דניחא ליה לפרושי דאין נענשין מעונש עבירה אלא משום דלא מיחו הלכך אין עונש זה חמור כל כך:
מ"ה בל"ם שנים אף בסף שנים. וא"ת

היכי דריש בסוף שמעתין לשמואל לכך יאלו כלים למה שהן הא אנטריך למה כלים שנים וי"ל דפ"י הקונטרס דדריש מדלא כתיב כספים ומה שפירש בקונטרס לקמן דאי הוה כתיב כספים הוה שמעינן תרוייהו שנים ודבר חשוב אין נראה דנלא יתורא לא הוי משמע מכספים אלא ד' פרוטות כמו קדושי אשה שמתקדשת בפרוטה אף על גב דצפ"ק דקדושין (דף ד: ודף יא: וסס) גמר לה קיחא משדה עפרון דכתיב ציה כסף אלא הו"ל למכתב כסף או כספים א"נ כסף או חפצים והוה ידעינן שנים ודבר חשוב מיתורא דכסף ומדכתב כלים דרשינן יאלו כלים למה שהן וא"ת לרב דמוקי דכסף לכפירה הוא דאתא מנ"ל דנעינן דבר חשוב וי"ל דכולה מכלים דריש ונפקא ליה דבר חשוב מכלים דלפילו מחט שאין זה שוה פרוטה מ"מ חשיבות גדול יש בו שראוי לעשות בו מלאכה גדולה ואית ספרים דגרסי הכא מה כלים דבר חשוב כו' אע"ג דלגיבא דשמואל קיימא דדייק קראי כותיה וצנמון אמר לשמואל אי כתב כלים ולא כתב כסף ה"א מה כלים שנים וכו' אצל דבר חשוב לא נעינן י"ל דודאי מכסף ילפינן דנעינן שיהא בכלי שוה פרוטה דלא תימא גזירת הכמוז היא בכל הכלים אע"פ שאין צדן שוה פרוטה וה"נ אמרינן צירושלמי דטענו שמי מחטין נריך שיהא שוין ד' פרוטות שמהא הכפירה פרוטה וההודאה פרוטה והדר מקשינן כסף לכלים להנריך כסף יותר מפרוטה דמה כלים דלאו כל דהו אלא כלי חשוב אף כסף אלא כל דהו אלא כסף חשוב דהיינו מעה שצדק יש בו חשיבות והשתא אין נריך להגיה אף כל דבר חשוב כמו שהגיה הקונטרס משום דשמואל אית ליה יאלו כלים למה שהן וספיר גרסי' אף כלים דבר חשוב דבכלים נמי נעינן שיהא שוין שמי פרוטות ולמה שהן דקאמר היינו אע"פ שאין שוין שמי מעות וכן היה גירסת רבותיו צפ"ק דקדושין (סס) ושם (ד"ה והרי) הארכתי):

בטוענו

ענין לכפירה ושמואל אמר לך אי כתב רחמנא כלים ולא כתב כסף הוה אמינא מאי כלים שנים אף כל שנים אבל דבר חשוב לא בעינן קמ"ל תנן שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה טענה ותויבתא דשמואל אמר לך שמואל מי סברת שוה קתני דוקא קתני מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא אלא אי אמרת שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו מידי הוא טעמא אלא לשמואל ה'האמר ר"נ אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב ה"נ מסתברא מדקתני סיפא לישראל זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא לישראל כסף פטור אי אמרת בשלמא דוקא קתני משום הכי פטור אלא אי אמרת שוה אמאי פטור לישראל טובא הוי אלא מדסיפא דוקא רישא נמי דוקא לימא תיהוי תויבתא דרב אמר לך רב כולה מתני' שוה ולישראל זהב שאני תדע

התם על שנים. ששניהן נענשין זה שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן (ב) וזכאו לידי חלול השם:
כפירס טענה שמי כסף. טענה דתנן במתני' לאו אתחלת הטענה קאי אלא אכפירה שהוא כופר בטענת חזירו לצד הודאת הפרוטה דנעינן שמהא תחלת הטענה שמי כסף ופרוטה:
ה"ג ואילו **כפירס פרוטה לא קסני: כי יתן איש**. תחלת נתינה ד' כסף ועלה קאי כי הוא זה דבר חשוב הוא:
מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב גרסינן. ולא גרסינן אף כלים דבר חשוב דאילו בכלים אמרינן לקמן (דף מ:): דלפילו בכפירת מחטין חייב והאי אף כל נמידי דלאו כלי קאמר וקאמר רחמנא כי הוא זה זה בזה השבועה כשיאמר כי הוא זה כשמודה במקצתה. אלמא הודאה מתוך טענת שמי כסף היא:
ההוא. זה מיבעי ליה דאין שבועה אלא בהודאה במקצת כלומר את זה אני מודה ולא לאגמורן דלטענת ד' כסף קאי ולעולם הודאה לצד מכפירת שמי כסף קאמר:
ולאו ממינא שמעס מינה דחסרה לה טענה. לרב פרכינן נהי נמי דלמקצת הטענה וממין הטענה אתו מיהו לאו ממילא שמעת מינה דחסרה לה טענה ראשונה ואין כאן עוד כפירה משמי כסף:
אלא אמר לך רב כסף כי אסא מעיקרא לכפירה אסא. ולאו לתחלת טענה:
ואסא אמינא אף כל שנים.

והו"ל כסף נמי צהאי כללא:
אצל דבר חשוב לא נעינן. וה"א כי היכי דגבי כלים אפי' טענו ד' מחטין והודו לו בלאחד מהן חייב דללקמן (דף מ:): כל מידי נמי דטעינן ליה תרי ואודי ליה בחד לחייב ואפי' ליכא טענה קמיימא שמי כסף להכי אנטריך כסף למילף מיניה מידי דלאו כלים נעינן דבר חשוב:
שמי כסף יש לי בידך. קס"ד דשוה כסף טעין ליה וקא"ל אין לך בידי אלא שוה פרוטה דהויא ליה הודאה ממין הטענה ואפי"ה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה כפירת טענה משמי כסף:
דוקא קסני. זה טוענ כסף וזה הודה לו נחשת דליכא הודאה ממין הטענה:
מידי הוא טעמא אלא לשמואל. כלום אתה משבי חשובה זו אלא לשמואל כלומר אילו אמר חכם אחר דוקא קתני היינו יכולים להשיב תשובה זו אצל לשמואל אינו תשובה דשמואל הודאה ממין הטענה חשיב ליה מאחר שטענו נחושת עס הכסף וכפר לו בלאחד:
הכי נמי מסתברא. דמתני' דוקא קתני:
טובא הוי. כפירה והודאה:
אלא מדסיפא דוקא כו'. לשון קושיא הוא. נימא תהוי מיוצמא דרב מרישא דקתני שמי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור וטעמא משום דוקא תנן ומה שטענו לא הודה לו הא טענו שוה והודה לו שוה חייב ואף על גב דטענה קמיימא לא הוה אלא שמי כסף:
לישראל שאני. דכיון דטענו משקל ודאי דוקא קתני אצל כל מטבעות דמתני' שוה קאמר שדך מטבע לעשותו דמיס לכל דברים:

מדע

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מסורת הש"ם

(א) ס"א ל"ג, (ב) ל"א, (ג) לקמן מו:; (ד) לעיל כט. [מדרים כה:]; (ד) ותנן נמי ה' פרוטות הן האולאה בפרוטה וההודאה בפרוטה כל"ל רש"י, (ה) [נצי"מ נה:]; (ו) קדושין יא: בטרות נ:; (ז) כמדות קח: [לקמן מ:]; (ח) ועוד אריות בזה כתבו מוס' בטרות נ: ד"ה כל,

תורה אור השלם

1. וידבר אל העדה לאמר סורו קא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תחטפו בכל חטאתם:
במדבר טז כו 2. שבעת ין תהיה בין שניהם אם לא שילח ידו בכלאבת רעהו ולקח בעליו ישלם:
שמות כב י 3. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגבב מבית האיש אם יקוצא הגבב ושלם שניהם:
שמות כב ו 4. על כל דבר פשע על שור על חמור על שוה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיען אלהים ושלם שנים קרעוהו:
שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא ההוא דקא משתבע קאי בסורו אלא:
(ב) רש"י ד"ה חלה וכו' יבא ליד. נ"ב ע"ל דף מז ע"ב נמ"ש המוס' גדי' חלה:

מוסף רש"י

משום קניא דרבא. דהייז ליה קנה ותנן המעות למוכר והפקדיו אכלו ונשבע שהחיר לו מעותיו ולאחר שבועה יחזור ויטלנו, ועובדא הוה קמיה דרבא הכי (דעיל כט. וע' נדרים כה:). ההורדה בפרוטה. להיות הודאה במקצת וימחייב שבועה (ב"מ נח.). מה כלים שנים. כל דהו, אפילו אין שוין דינה, אף כסף שנים (בבברות ג' ע"ש). מה כסף דבר חשוב. דמעה כסף הוי חשוב, אף כלים דבר חשוב. ולא כל דהו ממש (שם) שיהו שוים שמי כסף, ולאפוקי ממ"ד טענו שני מחטין חייב בהודאת חמת מהן לכן יאלו כלים למה שהן (דקדושין יא:).